

32 L'OPINIÓ

Balances fiscals: entre la independència i el federalisme

1. Per què parlem de balances fiscals? La raó acadèmica i la raó política

El segle XX porta, a tot arreu del món desenvolupat, un gran creixement del sector públic i una forta ampliació del seu àmbit d'activitat, fins el punt que, ja a finals dels anys 50, els pressupostos públics –recaptant impostos dels seus ciutadans i aplicant-los a una gran varietat de despeses- començaven a ser entesos pels estudiosos com uns potents mecanismes de redistribució de recursos entre persones i entre territoris, amb incidència, a més a més, sobre la seva capacitat de desenvolupament. Per això l'interès creixent en analitzar les conseqüències econòmiques –sobre la distribució de la renda, el creixement, el desenvolupament territorial, etcètera- de la política fiscal (en sentit ampli) de les administracions públiques.

A Catalunya, la tradició de mirar ingressos i despeses del govern central –en especial en referència als greuges fiscals amb Castella- ve de lluny. La versió moderna post guerra civil la va reiniciar Ramon Trias Fargas a principis dels anys seixanta del segle passat, generant interès per tots els fluxos econòmics de Catalunya com a regió: el fiscal, però també el comercial i el financer (amb la resta d'Espanya i el món)¹. Però a mesura que, després de 1978, es generalitzen les discussions al voltant del sistema de finançament de les Comunitats Autònomes (CCAA), del repartiment dels impostos, de la distribució de la despesa de l'Estat, del principi de "solidaritat interterritorial" –que la Constitució imposa però no explica- es singularitza a Catalunya l'estudi de la balança fiscal, amb l'objectiu de disposar de referències clares sobre la posició fiscal de Catalunya dins l'Estat espanyol. L'objectiu és segurament polític, però busca els fonaments acadèmics, per tal que la discussió sobre els temes esmentats pugui discórrer per la via de l'anàlisi dels fets i no per la de les opinions poc fonamentades. Els treballs s'estenen també a altres CCAA i al conjunt d'Espanya i, malgrat les diferències, tots beuen de referències internacionals.

Des de la perspectiva política de l'autogovern de Catalunya, el volum de recursos públics, la utilització dels quals depèn directament de les institucions pròpies, no és quelcom indiferent. Hi ha dues qüestions relacionades: una és el volum o la quantitat de recursos públics catalans que el Govern central "retorna" a Catalunya, sigui per la finalitat que sigui; i l'altra és la capacitat de decidir sobre l'ús dels recursos públics reals o potencials que es generen a Catalunya, sigui quin sigui el saldo fiscal. El volum, que és la qüestió relacionada amb la balança fiscal, depèn de la concreció efectiva de la despesa pública; el poder de decisió, que és la qüestió política, es manifesta a Catalunya amb més intensitat –cosa del tot esperable- d'ençà que hi ha institucions catalanes que poden exercir l'autogovern. I això

1.- Són estudis més lligats a la balança de pagaments de Catalunya, de la qual la balança fiscal n'és un component. Vegeu Generalitat de Catalunya (1997)

mateix val, amb major o menor intensitat, per altres Comunitats Autònomes d'Espanya.

A aquestes raons polítiques de pes, s'hi ha afegit que el saldo negatiu de la balança fiscal ha estat progressivament presentat per part de grups nacionalistes més radicals com una agressió directa a Catalunya². I, des del 2010, és un dels arguments econòmics més utilitzats per defensar els suposats avantatges d'un "Estat propi". Aquesta presència de la balança fiscal en les discussions polítiques ha arribat a ser, en la meua opinió, fins i tot malaltissa per obsessiva i també un xic inútil, perquè ens hem quedat en una simplificació, reconvertida en radicalitat, que impedeix destriar el gra de la palla i treure'n conclusions útils pels moments que estem vivint. És el que intento fer a continuació.

2. El dèficit fiscal de Catalunya és de 16.000 milions?

Tenen raó en Josep Borrell i en Joan Llorach³ quan, de manera molt gràfica, descriuen una suposada escena dels dos dirigents (imaginem potser un "duumvirat"?) que, suposadament, liderarien una Catalunya independent "buscant" els 16.000 milions "de més" que tindria la nova Generalitat.

Simplement, si l'escena hagués passat el 2009, s'haurien trobat amb només 792 milions. Però si l'escena hagués passat el 2007, s'haurien trobat amb més de 21.000! La raó d'aquestes grans diferències, els mateixos autors ho assenyalen, és el dèficit o el superàvit dels pressupostos de l'Estat. El 2007, amb un superàvit pressupostari (en números rodons) de 26.900 milions⁴, l'estat va ingressar per impostos més del que va gastar, mentre que només dos anys després, el dèficit pressupostari de l'estat va fer un salt gegantí i va arribar als 81.100 milions, de manera que, a tota Espanya, va gastar molt més del que va ingressar per impostos. Com a conseqüència, el saldo fiscal - negatiu- de Catalunya es va fer molt petit (-792 milions). I, fins i tot, va ser positiu (4.015 milions) segons com es miri, que vol dir segons quin mètode fem servir per calcular-ho (vegeu la taula a continuació i l'annex). És clar, doncs, que l'any 2009, com que la major despesa es va finançar amb deute, la major part dels 16.000 milions no els ha pagat ningú ni se'ls ha quedat "Madrid", simplement ens els han deixat. Per això només en "trobem" 792 milions (sí, algun dia haurem de tornar els diners prestats, en parlarem quan expliqui el tema de la "neutralització").

Així doncs, no hi ha més remei que parlar del mètode de càlcul i de com tractem el dèficit o superàvit de l'estat, cosa que faré als propers apartats, però, atès que tenim una sèrie més o menys homogènia, que permet comparar diversos anys, mirem els "números". Ho sento pels qui no els agraden, però no hi ha més remei (el dèficit fiscal es posa en negatiu per indicar que és una sortida de diners de Catalunya).

Balança fiscal - (ingressos aportats-despeses rebudes): mètode del flux monetari (milions€)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ingressos aportats	38.605	40.300	42.271	47.171	52.271	57.072	51.778	46.195	51.164
Despeses rebudes	25.931	27.829	28.823	30.436	33.293	35.910	40.203	45.403	45.329
Dèficit fiscal-monetari	-12.674	-12.471	-13.448	-16.735	-18.978	-21.162	-11.575	-792	-5.835
DF-monet/PIB Cat. en %	-9,32	-8,55	-8,58	-9,94	-10,39	-10,83	-5,76	-0,41	-2,99

2.- La primera vegada que vaig veure escrita l'expressió "Espanya ens roba" va ser el 1991 en uns fulls de la Joventut Nacionalista de Convergència Democràtica de Catalunya. Altres també l'han repetit sovint. Desconec si la frase té antecedents.

3.- ¿Dónde están los 16.000 millones? http://elpais.com/elpais/2014/01/19/opinion/1390153695_441521.html i Los 16.000 millones que no aparecen http://elpais.com/elpais/2014/01/28/opinion/1390929008_779694.html

4.- En realitat aquestes xifres de dèficit i superàvit són les que resulten dels ingressos i despeses considerades en l'anàlisi de la Generalitat, que no és exactament el dèficit i/o superàvit real, perquè no es consideren tots els ingressos ni totes les despeses, però en tot cas aquestes diferències no canvien excessivament els resultats.

Balança fiscal – (ingressos aportats-despeses rebudes): mètode del flux de benefici (milions €)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ingressos aportats	37.935	39.687	41.620	46.460	51.439	56.063	50.783	45.184	50.093
Despeses rebudes	28.715	30.666	31.664	33.831	36.705	39.771	44.440	49.199	49.319
Dèficit fiscal-beneficiari	-9.220	-9.021	-9.956	-12.629	-14.734	-16.292	-6.343	+4.015	-774
DF-benef/PIB Cat en %	-6,78	-6,18	-6,35	-7,50	-8,07	-8,34	-3,16	+2,08	-0,40

Font: Generalitat de Catalunya⁵ (en milions d'€ de cada any)

Simplement mirant els números: què podem dir?

- a) Efectivament, almenys entre el 2002 i el 2010 (excepte el 2009) tots els anys el saldo fiscal és negatiu per a Catalunya: aportem més que no pas rebem. El signe negatiu és “normal” tenint en compte que Catalunya és una Comunitat Autònoma més rica que la mitjana.

Cal tenir-ho molt clar: en la mesura que el sistema tributari d'un país sigui (com a mínim lleugerament) progressiu i les despeses (com a mínim lleugerament) redistributives -almenys a nivell personal- el saldo fiscal territorial de les CCAA més riques que la mitjana serà negatiu. Que això passi a Catalunya és d'esperar, i és bo comprovar-ho. De fet, si només volguéssim saber el signe de la balança fiscal de Catalunya no caldria fer tants càlculs.

Ara bé, la quantitat importa, i també la seva persistència (o no) en el temps. I, sobretot, les causes de tot això. Però anem a poc a poc, i observem que:

- b) La quantitat és molt variable i també, almenys fins el 2007, prou significativa en termes del PIB de Catalunya. També el dèficit fiscal és sistemàticament més petit si fem servir el mètode del flux del benefici, al voltant de l'equivalent a un 2,5 % del PIB menor cada any.

Però la qüestió, per entendre l'enrenou dels 16.000 milions que no són, és: per què la Generalitat de Catalunya, quan el març del 2012 (amb el nou govern de CiU) publica les balances fiscals del 2006 al 2009, no explica els “números” que acabo de reproduir? Per què explica només (a la presentació, al document resum i a tots els discursos) els resultats de la balança “neutralitzada” que són els que donen 16.000 milions i escaig? (al proper apartat explicaré què és i què significa això de “neutralitzar”). No ho sé, però podria ser que un dèficit fiscal del 0,4 % del PIB o fins i tot un superàvit fiscal el 2009 segons com es miri, no servien per convèncer la gent de la idea que les retallades en les despeses de la Generalitat que defensaven es feien per culpa de “Madrid”. També podria ser que, com que aquests famosos 16.000 milions havien de servir per assegurar un sector públic sense problemes un cop assolida la independència, la constatació que n'hi ha molts menys podria fer trontollar algunes actituds. Ha trigat a sortir, tot i que ja hi va haver-hi algunes “denúncies”⁶ al respecte que no van arribar plenament a la opinió pública. Però la Generalitat va “reincidir” quan, el maig del 2013, va presentar els resultats per al 2010⁷. Ara els catalans ens podem preguntar si la Generalitat ens ha volgut enganyar o, potser més exactament, ha volgut “silenciar” informació rellevant. I aquest comportament li ha restat credibilitat⁸.

Un avís: la magnitud del dèficit fiscal es compara sovint amb el PIB de Catalunya⁹. De fet, moltes variables econòmiques es comparen amb el PIB per ajudar a fer-se una idea de si

5.- Els tres documents emprats són les monografies número 10 (anys 2002-2005) i número 14 (anys 2006-2009) del Departament d'Economia de la Generalitat de Catalunya i per l'any 2010 el document del mateix departament publicat només a Internet el any 2013.

6.- Rocío Martínez Sampere. PSC. Valoració de les balances fiscals 2010 <http://www.youtube.com/watch?v=7JPb-J991Nw>

7.- Generalitat de Catalunya (2013)

8.- Editorial de El País http://elpais.com/elpais/2013/05/26/opinion/1369597002_022178.html

9.- També es calcula en relació a la població, o com a relació entre ingressos i despeses o altres expressions.

és molt gran o molt petita, perquè el PIB és el valor dels béns i serveis produïts en una economia en un any i és la magnitud econòmica de referència més utilitzada. Però això no significa, com de vegades s'ha volgut donar a entendre, que un dèficit fiscal equivalent al 3 % del PIB (any 2010 i mètode del flux monetari del quadre anterior) vol dir que el PIB de l'economia catalana hagués estat un 3 % més gran! Malgrat el que digui algun alt càrrec de la Generalitat, l'economia catalana no pateix (per sort!) un "xoc del 8,5 % del PIB cada any"¹⁰.

3. Què en fem del dèficit/superàvit en els pressupostos de l'Estat? Com es pot "neutralitzar"?

En aquest cas, "neutralitzar" vol dir evitar que l'existència del dèficit o superàvit pressupostari impedeixi obtenir resultats que siguin comparables d'un any per l'altre, i així poder contestar a la pregunta de si la magnitud (no el signe, que per ara ja sabem que ha de ser negatiu) del dèficit fiscal de Catalunya és excessiva o no i si és persistent en el temps, o no. Per exemple, si mirem el quadre dels "números" altra vegada, ens podem preguntar per quina raó el dèficit augmenta en prop de 3.000 milions d'€ entre el 2004 i el 2005. És perquè l'Estat ha augmentat molt els seus ingressos – i, per tant, proporcionalment també a Catalunya – tot mantenint la mateixa distribució territorial de la despesa que l'any anterior? (efecte superàvit) o és perquè ha deixat de gastar a Catalunya perquè ha acabat una inversió important? (efecte patró de despesa). També podríem mirar altres anys i fer-nos les mateixes preguntes, especialment per les grans variacions entre el 2007 i el 2009; es tracta de saber per què els números són els que són.

"La neutralització no és una opció, és una obligació!" han afirmat alguns autors¹¹. Acceptem de moment que, "obligatori" o no, sí que és bo trobar una manera de veure si podem eliminar la variabilitat generada pels canvis en els dèficits/superàvits del govern central en la variabilitat de la xifra de la balança fiscal. Hi ha diverses maneres de fer-ho, però una que s'ha generalitzat ja fa temps, consisteix en "eliminar" el dèficit o superàvit per la via d'augmentar (disminuir) artificialment els ingressos o bé les despeses.

Un exemple és el quadre següent:

Balança fiscal (flux monetari) neutralitzada via ingressos (milions€ de cada any)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ingressos Catalunya									
Flux Monetari	38.605	40.300	42.271	47.171	52.271	57.072	51.778	46.195	51.164
Ídem. neutralitzats via ingressos	39.626	40.875	42.440	44.654	47.786	51.823	57.403	61.812	61.872
Despeses a Catalunya									
Flux Monetari	25.931	27.829	28.823	30.436	33.293	35.910	40.203	45.403	45.329
Dèficit fiscal, FM neutralitzat via Ingressos.	-13.695	-13.046	-13.617	-14.218	-14.493	-15.913	-17.200	-16.409	-16.543

Font: Generalitat de Catalunya (documents citats a la nota 5)

Si mirem les dues primeres fileres veurem que els tres darrers anys els ingressos imputats a Catalunya "neutralitzats"¹² (fila 2) són molt superiors als ingressos imputats sense neu-

10.- Per tenir una referència de lo errònia d'aquesta afirmació, cal recordar que entre el 2008 i el 2012 el PIB de Catalunya va disminuir en un 4,9 %. Una de les raons és que gran part de la despesa pública, en especial les transferències, no suposen producció de bens i serveis i per tant no entren en el càlcul del PIB.

11.- Vegeu Germà Bel (2013) pàgina 188, i Guillem López Casasnovas a el País, 2 de juliol de 2013 http://elpais.com/elpais/2013/06/14/opinion/1371225461_429819.html

12.- La manera de fer-ho és simplement sumant (o restant) als ingressos imputats a Catalunya, una part del dèficit (o superàvit) pressupostari, segons el mateix percentatge de participació dels ingressos obtingut en el càlcul sense neutralitzar. Observeu que el mateix quadre es podria haver obtingut pels resultats segons el flux del beneficiari. I també es pot considerar que el que s'ajusta –disminuint o augmentant per eliminar el dèficit– és la

traltzar (fila 1), que són en principi els impostos efectivament pagats; com que les despeses són les mateixes el resultat és que en els anys de superàvit pressupostari com del 2005 al 2007 el dèficit fiscal es fa menys negatiu i en canvi els anys de dèficit pressupostari com els de 2008 a 2010 es fa molt més negatiu. Per exemple, l'any 2009 passa de menys 792 milions d'€ (en el quadre primer) a menys 16.409 milions € després de la neutralització. Que són precisament els coneguts 16.000 milions € en números rodons que apareixen a tot arreu.

Certament, els catalans no vàrem aportar 61.812 milions d'euros en impostos l'any 2009, sinó només (acceptant l'estimació de la Generalitat) 46.195 milions, com tampoc és veritat que l'any 2007 paguéssim menys (per raó de la neutralització) que els que efectivament vàrem pagar. No es pot confondre el que és una xifra "real" i, per tant, amb efectes econòmics en la renda disponible dels contribuents, amb el que és un xifra "teòrica" resultat d'una simulació.

Però alguns autors ho confonen i assignen a la xifra dels ingressos neutralitzats categoria de diners "*contantes y sonantes*"¹³. L'argument emprat és que el dèficit es finança per endeutament i, per tant, tard o d'hora s'haurà de retornar i això només es pot fer augmentant els ingressos, és a dir els impostos que paguen els ciutadans. Però el mètode per calcular-ho suposa que el dèficit pressupostari s'eixuga totalment mitjançant impostos el mateix any que es produeix. És com si els catalans ja haguéssim pagat impostos per avançat, i per això es pren la xifra com si fos real. En la realitat ni el dèficit pressupostari es cobreix en un any –més aviat es refinaça, i per això l'estructura temporal del deute és determinant– ni és segur que en termes reals es pagui en la seva totalitat, perquè a llarg termini la inflació és un poderós difuminador del deute.

4. Aleshores, per a què serveix la neutralització?

Serveix en primer lloc per, en comparar la xifra del saldo fiscal d'un any amb un altre, poder separar els canvis deguts a l'existència de dèficit o superàvit de l'Estat dels canvis en el patró dels ingressos i les despeses territorials, que és el que permet saber l'anàlisi de les balances fiscals. Val a dir que si es disposa d'una sèrie suficientment llarga i representativa de tot un cicle econòmic, no caldria fer la neutralització anual, amb el saldo fiscal mitjà del període n'hi hauria prou. Si el que interessa és el resultat del patró de la distribució dels ingressos i les despeses territorials, es pot fer directament comparant el pes dels impostos pagats a Catalunya en relació al total dels impostos, amb el pes dels diferents tipus de despeses rebudes a Catalunya en relació al total de despeses. Això permet no haver de neutralitzar i evitar la corresponent distorsió¹⁴.

Però l'exercici de la neutralització també serveix, en segon lloc, per poder comparar entre diferents CCAA i tenir una idea dels fluxos redistributius interterritorials induïts per l'acció pressupostària del govern central. Si, com passa el 2009 i el 2010, el dèficit pressupostari és molt gran, és de suposar que tots els saldos fiscals, no només el de Catalunya, resulten

despesa a imputar territorialment, (que és la realitat del que està passant des del 2010). Podem calcular per tant per a cada any sis estimacions diferents. Es dona el cas que de les sis, la que utilitza la Generalitat és la que dona un saldo fiscal més negatiu per a Catalunya els anys 2008 a 2010 (però no pels anys 2005 a 2007). D'aquí ve la crítica de que hi ha moltes maneres de calcular el saldo fiscal i que la Generalitat escull la que dona el dèficit més elevat. Al meu parer aquesta crítica, efectiva d'entrada, no és massa rellevant, perquè el que importa és quina pregunta volem contestar i si la neutralització aporta informació significativa o no a la seva resposta.

13.- Xavier Sala i Martin, al seu blog del 20 de gener del 2014 "Encontrados los millones de Borrell!" no diu que els catalans han pagat més impostos dels que efectivament han pagat, però sí diu que "és evident" que n'han pagat uns quants de més amb la "visa", i per tant el dia de la independència el conseller d'economia els trobarà sobre la taula. Bé, el deute públic no funciona com una visa (voler ser pedagògic pot generar errors), però en qualsevol cas la "visa dels catalans" fora un préstec (imaginari) que cal tornar i no un guany de la independència. Va repetir l'explicació a TV3. També Núria Bosch cau en el mateix error quan estima la viabilitat de la hisenda catalana independent. Vegeu Col·legi d'Economistes (2014).

14.- Aquesta és una expressió més clara, al meu parer, de la distància entre ingressos i despeses a Catalunya. Els treballs de la Generalitat citats donen la informació al respecte per als dos mètodes aplicats, i es fa fàcil de calcular. Vegeu l'apartat número 6 d'aquest article.

més favorables perquè el govern central pot gastar a totes més del que ingressa (encara que no necessàriament en la mateixa proporció). I el contrari passa els anys 2005-2007 quan hi havia un superàvit. Per això es calcula el saldo fiscal “teòric” amb dèficit pressupostari zero, perquè en aquestes condicions els saldos positius o negatius de les diferents CCAA es compensen entre sí, i per tant els fluxos redistributius entre territoris apareixen de manera més clara. Aquest exercici, calculat només per a Catalunya, té un significat econòmic bastant limitat i porta a confusions¹⁵.

En qualsevol cas però, no podem oblidar que la operació de “neutralitzar” el dèficit/superàvit pressupostari de l'Estat dona com a resultat un saldo teòric, no real, i per tant difícilment computable com un pèrdua real o com un guany fiscal real de la independència.

5. Però quina quantitat (Ilegeixis “mètode d'estimació”) de dèficit fiscal és la “bona”?

Doncs depèn. Depèn de la pregunta que es vulgui contestar. Si la pregunta és en quant valorem els serveis (un cop deduïts els impostos) que reben les persones que viuen a Catalunya (o a qualsevol altre territori) com a conseqüència de l'actuació pressupostària del govern central, aleshores és millor utilitzar el “mètode del beneficiari”. Si la pregunta és quanta despesa (nets dels impostos pagats) en forma de béns i serveis públics arriba directament a Catalunya (o a qualsevol altre territori) del pressupost del govern central, aleshores és millor utilitzar el “mètode del flux monetari”. Ambdues preguntes són el resultat del doble caràcter que sovint té la despesa pública, tal com s'explica en l'annex sobre metodologia, i en aquest sentit són complementàries.

Fixeu-vos que les preguntes no són ni què hi guanyaria/perdria el sector públic català – i, per tant, tots els serveis rebuts pels catalans – si Catalunya fos independent; ni tampoc com seran les finances públiques de la Generalitat en una Catalunya independent. Aquestes dues darreres preguntes són les que s'han intentat respondre utilitzant els càlculs de les balances fiscals, però en realitat aquesta no és l'eina més adequada. Sí que proporcionen informació ja elaborada que, d'altra banda, caldria calcular de nou, però ni és tota la necessària ni les hipòtesis emprades per un o altre mètode són les més idònies per a una bona anàlisi del sector públic català en cas de independència¹⁶.

Malgrat aquestes objeccions, i encara que sembli una paradoxa, el mètode del beneficiari sembla més adequat pels que són partidaris de la independència, perquè en aquesta cas una “primera aproximació” a la situació de la futura hisenda pública fóra la balança fiscal segons el mètode del beneficiari, perquè aquest mètode té en compte despeses que, encara que no es facin a Catalunya, serien segurament necessàries com ara una agència tributària pròpia, unes ambaixades, o aportacions a organismes internacionals, que no s'inclouen en el mètode del flux monetari¹⁷. En qualsevol cas, la viabilitat econòmica de la independència no s'esgota ni de bon tros amb el sector públic. El sector privat és encara més important. I

15.- Per això mateix no té tota la raó Antoni Zabalza quan afirma que “en 2009 Cataluña no pagó al Estado 16.410 millones de euros, sino que recibió del Estado 4.015 millones; no contribuyó al resto de España con un 8,4% de su PIB, sino que se benefició de la asistencia de las demás regiones españolas por un montante igual al 2,1% del PIB catalán”. La primera part de la frase és correcta en el sentit que Catalunya va rebre de l'Estat béns i serveis per “valor” de 4.015 milions superior als impostos pagats, però en canvi no ho és que rebés assistència de les altres regions espanyoles, justament perquè el dèficit pressupostari tant alt del 2009 fa suposar (no hi ha dades) que segurament el superàvit fiscal també era molt alt a altres regions espanyoles. (“Malentendidos del saldo fiscal catalán” a el País de 12 de novembre de 2012) http://elpais.com/elpais/2012/11/12/opinion/1352733714_869698.html

16.- Personalment em semblaria més adequat utilitzar la tècnica prospectiva de crear diversos escenaris alternatius, un dels quals podria ser el de certa continuïtat en la situació de base actual.

17.- Però aviat s'adonarien que els resultats obtinguts no són de gaire utilitat. La raó és que un aspecte crucial per a la viabilitat del sector públic català en cas de independència és el volum i l'estructura del deute públic que hagi d'incorporar i les repercussions que aquest volum pugui tenir en el nivell de confiança que els organismes financers que ens haurien de deixar diners, atorguin a la moneda i a la solidesa de la hisenda pública catalana. De fet, una qüestió és la viabilitat econòmica de Catalunya com estat independent, en un entorn i un context inespecífics – com quan es “demostra” la viabilitat fent referència a l'existència d'altres estats independents de mida o economia similar – i un altre tema ben diferent és la viabilitat econòmica real, a partir de l'actual situació econòmica de deute creixent i de l'alta probabilitat de les poca o nul·la facilitat política per part del propi govern espanyol i de les institucions de la Unió Europea i els seus estats membres. Vegeu les aportacions al llibre de la Comissió d'economia Catalana del Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014) per a diferents consideracions.

hi ha la Unió Europea i l'euro, és clar. Aquests són uns altres temes, i són justament els que haurien de preocupar als partidaris de la independència, no els de la valoració correcta o no d'un saldo fiscal que, per definició i sigui quin sigui, es vol eliminar.

I, també a priori, el mètode del flux monetari sembla més adequat pels que són partidaris de la continuació de les CCAA actuals o de la transformació federal d'Espanya. La raó és que la qüestió crucial esdevé en aquest cas la capacitat efectiva – en diners – de prestar uns serveis que es materialitzen en un lloc concret, tant per part del govern federal com de cadascuna de les unitats federades i, per tant, la qüestió del signe i la magnitud de les transferències interterritorials existents i sobretot la qüestió de les polítiques i els criteris (explícits o implícits) que expliquen els resultats actuals, són fonamentals per poder assolir un consens mínimament estable pel futur. Però, de nou, no és l'única eina ni la millor.

6. Al final, però, hi ha o no dèficit fiscal a Catalunya? I si n'hi ha, és estructural i persistent?

Sigui quina sigui la pregunta, i per tant el mètode que es faci servir per respondre-la, la resposta és sí, hi ha dèficit fiscal, i des de fa temps.

Es pot afirmar que, des que a Catalunya es calcula de manera sistemàtica (posem que des de 1986, tot i que no necessàriament la sèrie és perfectament homogènia), els catalans reben béns i serveis del govern central per un valor menor que els impostos que paguen, i que aquesta diferència es pot estimar en una quantitat mitjana anual equivalent aproximadament al 5 % del PIB de Catalunya (resposta obtinguda pel mètode del beneficiari). Així mateix, també es pot afirmar que els diners que arriben a Catalunya provinents de l'actuació pressupostària del govern central suposen, un cop deduïts els impostos pagats, una sortida de diners neta de l'ordre, també en mitjana, del 7,5 % (resposta obtinguda pel mètode del flux monetari). Certament, tots dos percentatges indiquen fluxos de sortida considerables i que mereixen atenció.

També sabem que ambdues xifres tenen una variabilitat que és més gran com més gran sigui la variació, d'un any per l'altre, del dèficit o superàvit pressupostari. Aquesta variació ha augmentat enormement en els anys 2008-2010 (darrer any disponible), per raó de la crisi econòmica i l'enorme deteriorament de la situació fiscal a Espanya. Aquesta és una de les raons per la qual les discussions sobre la "neutralització" (o no) del dèficit pressupostari han adquirit preponderància en el debat públic.

Malgrat aquesta variabilitat, una manera de veure si aquesta situació és "estructural"¹⁸ i persistent, i de pas començar a trobar algunes de les raons que porten a aquest resultat sense necessitat de recórrer a la operació de "neutralitzar" el dèficit, és la de simplement comparar el pes respectiu dels ingressos i despeses calculades a Catalunya en relació al total d'ingressos i despeses del govern central que es mostra a la taula següent:

Pes relatiu dels ingressos i despeses del Govern Central a Catalunya

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	promig
<i>Mètode del flux monetari</i>										
Ingressos a Cat/ l. considerats (%)	19,8	19,7	19,6	19,7	19,6	19,5	19,3	19,3	19,4	19,5
Despeses a Cat/ D. considerades (%)	13,0	13,4	13,3	13,4	13,7	13,5	13,5	14,1	14,2	13,6
diferència	-6,9	-6,3	-6,3	-6,3	-5,9	-6,0	-5,8	-5,1	-5,2	-6,0
<i>Mètode del beneficiari</i>										
Ingressos a Cat/ l. considerats (%)	19,5	19,4	19,3	19,4	19,3	19,2	19,0	18,8	18,9	19,2
Despeses a Cat/ D. considerades (%)	14,4	14,8	14,6	14,9	15,1	15,0	15,0	15,3	15,4	14,9
diferència	-5,1	-4,6	-4,7	-4,5	-4,2	-4,2	-4,0	-3,5	-3,5	-4,3

Font: Generalitat de Catalunya i elaboració pròpia

18.- Antoni Zabalza (2014) ha calculat dos components del dèficit fiscal anual un de "conjuntural" i un altre d'"estructural". Una explicació la dona a la discussió al blog de FEDEA "Nada es gratis" <http://www.fedeablogs.net/economia/?p=29565>, i <http://www.fedeablogs.net/economia/?p=29574>

Per tant, la pregunta rellevant és per què hi ha aquesta diferència entre el percentatge d'ingressos i despeses del Govern central a Catalunya, i per què s'ha mantingut més o menys estable al llarg d'aquests anys, tot i que amb tendència a disminuir.

Com que el pes dels ingressos depèn de la importància relativa de la base fiscal de Catalunya que canvia a poc a poc i segons l'evolució general de l'economia, la resposta a aquesta pregunta s'ha de buscar analitzant la composició de les despeses del govern central a Catalunya per veure'n la seva evolució. Aquesta anàlisi, en una primera estimació, es fàcil de fer amb les dades publicades per la Generalitat de Catalunya, però depassa l'objectiu d'aquest article. Ara bé, el nucli de la qüestió és aquest: quins criteris –explícits o implícits– orienten l'acció pressupostària del govern central en les seves diferents funcions i quins són els mecanismes que influeixen la seva modificació, cosa que requereix analitzar el conjunt d'Espanya.

De tota manera, des del inici de la crisi, i més encara des del 2008, els canvis econòmics en la dimensió i la composició del sector públic espanyol són notables i qualsevol “mitjana” que inclogui els tres darrers anys disponibles (2008-2010) modifica bastant els resultats. De cara al futur, el que importa és que els canvis 2008-2010 no són representatius de la fase recessiva d'un cicle normal, sinó els tres primers anys de la major recessió econòmica dels darrers 80 anys i, per tant, l'any 2008 és el punt d'inflexió de canvis radicals en el patró d'ingressos i despeses públiques a Espanya, que aniran manifestant-se amb força a mesura que passi el temps. És aquest el context que importa de cara a construir el futur, no el que va ser i segurament no tornarà.

7. I la darrera pregunta: el dèficit fiscal de Catalunya és el que hauria de ser?

En la meua opinió aquesta ha estat sempre la pregunta clau a Catalunya. I no tant perquè es pensés que pot haver-hi una norma respecte de la qual es pot comparar com perquè es considerés que l'element de comparació era precisament la situació a altres territoris d'Espanya, especialment els que tenien un nivell de renda similar¹⁹.

Durant molt temps, ningú no ha negat, almenys a Catalunya, la justícia inherent al fet que Catalunya, per ser una regió més rica que la mitjana, havia de contribuir al finançament d'altres CCAA amb menor capacitat fiscal, i també que el saldo fiscal total resultant (el que inclou no només el sistema de finançament de la Generalitat sinó també la resta de la despesa de l'Estat, que és el que recull la balança fiscal) havia de ser negatiu per a Catalunya. La qüestió no era el signe de la balança fiscal, sinó la percepció que la situació deficitària de Catalunya no es donés també, o no amb tanta intensitat, en algunes de les altres regions més riques d'Espanya. Era un qüestió d'equitat del conjunt d'Espanya.

Aquesta percepció es va anar consolidant en el temps a mesura que es constatava el llarg període de infradotació de recursos per a la inversió pública a Catalunya per part del govern central²⁰, les mancances del sistema de finançament de la Generalitat des del seu començament, el privilegi fiscal dels territoris forals i la consolidació de la Comunitat de Madrid com un dels focus d'activitat econòmica més potents d'Espanya.

Estudis fiables (en la meua opinió) fets per a tota Espanya en base a les balances fiscals (per exemple Castells i altres pel període 1991-1996, el ministeri d'Economia per l'any 2005) o altres treballs que incorporen tot el sector públic, no només el central, (IVIE (2011) pel període 2002-2008), mostren com la Comunitat de Madrid ha variat la seva posició, amb

19.- També es van fer treballs de comparació internacional. Un bon resum és el de Montasell, G. i Sánchez, E. (2012), vegeu també Vilalta, M. (2012).

20.- El resum més sintètic de que la percepció és correcte la dona el treball publicat per la Fundación BBVA (2007), que en analitzar la dotació del stock de capital en els seus components (construccions, equips de transport, TIC) a Espanya des del 1964 fins el 2005 diu: “Cataluña destaca por su densidad territorial en todas las variables y por sus elevados niveles de capitalización con respecto a su población en casi todos los activos, excepto en infraestructuras públicas” pàg. 104, (el subratllat és meu). I en el volum on s'amplia el període d'anàlisi fins el 2011, al parlar de Catalunya insisteix en que: “Su mayor debilidad son las infraestructuras públicas y el equipo de transporte” pàg. 103.

saldos fiscals negatius considerables en l'actualitat; també mostren que algunes CCAA amb capacitat fiscal inferior a la mitjana han mantingut saldos fiscals negatius (cas de la C. Valenciana i Múrcia sobretot) i també que les dues Comunitats Forals han anat reduint la seva aportació, que ja era molt menor, acumulant una situació de superàvit. Catalunya ha mantingut estables o ha reduït lleugerament els saldos fiscals negatius al llarg del temps. La visió de tota Espanya posa de manifest desequilibris i diferències al llarg del temps que no responen a criteris raonables, i no només en el cas de Catalunya. Una part de l'explicació és sens dubte el sistema de finançament de les CA, perquè els saldos fiscals inclouen aquest aspecte, però no és tota la explicació ni probablement la més important. Aquests treballs tenen en comú que permeten la comparació de la redistribució relativa (quina CA està per sobre o sota de la mitjana i en quina proporció), però no discuteixen el "grau" de redistribució territorial que es dona efectivament a Espanya mitjançant els pressupostos públics.

Va ser Pasqual Maragall qui, en relació a la qüestió del finançament autonòmic, va sintetitzar la idea –d'arrels ben marxistes– de "aportar per renda i rebre per població" ("de cadascú segons les seves possibilitats a cadascú segon les seves necessitats"), i d'aquí va sorgir la idea de que potser hi havia una guia a la xifra de balança fiscal, en el sentit que la quantia del saldo fiscal "acceptable" fora el que resulta d'aplicar-la²¹. Aquesta idea correspon al fet que forçosament l'acció pressupostària de qualsevol estat modern té efectes redistributius, perquè en general els impostos solen ser lleugerament progressius en relació a la renda i les despeses a distribuir-se en proporció a la població. És senzilla i fàcil de calcular, i es pot afirmar que, pels anys anteriors a la crisi, el dèficit fiscal a Catalunya per qualsevol dels dos mètodes és superior al que resultaria aplicant aquesta regla. El problema continua sent l'acceptació d'una regla i quina és la situació en altres CA.

De fet, quan es parla de redistribuir recursos, ja sigui a nivell territorial com el personal, sempre es plantegen dues qüestions que convé no barrejar: la que té a veure amb el nivell de redistribució territorial i/o personal que es vulgui defensar per a un país, és a dir, el grau d'igualtat que es vol assolir, i la que té a veure amb l'equitat de la pròpia redistribució entre els territoris i/o les persones que hi participen. Les respostes pertanyen al terreny de la ideologia de cadascú, dels valors que la sustenta, i de la visió de la realitat que es tingui²².

8. Per acabar

La descripció dels problemes i les consideracions que es fan al voltant de les balances fiscals ens ha portat molt lluny. A Espanya, amb l'excusa de la balança fiscal, el que es posa sobre la taula és la necessitat d'establir les regles del joc per a la construcció d'un estat que és – en essència – federal, però que encara ha de recórrer un llarg camí si vol ser-ho de veritat. És aquí quan la visió territorial és la dominant. Perquè malgrat que sigui cert, com es repeteix sovint, que els impostos els paguen les persones i no els territoris, també és cert que en l'Espanya actual (i en un estat federal encara més) les persones s'organitzen per definició per territoris amb un cert nivell d'autogovern i amb la voluntat d'exercir-lo.

A mi em sembla que el debat sobre la balança fiscal – referida a una sola xifra de síntesi i aïllada del context econòmic i polític no ajuda en absolut - més aviat desvirtua i impedeix el debat necessari per arribar a propostes operatives i estables. Un exemple és la relació que s'estableix, en el debat polític a Catalunya i Espanya entre finançament autonòmic i balances fiscals. En principi, hauria de quedar molt clar que són dues qüestions diferents,

21.- Maite Vilalta (2012), entre altres autors, en fa referència. Potser val la pena recordar que quan Pasqual Maragall feia aquesta proposta el finançament per habitant de la Generalitat quedava bastant per sota de la mitjana del finançament de la resta de CA de règim comú, i també que Marx reservava aquesta situació d'igualtat absoluta – que és el límit màxim a la redistribució - per a la "fase superior de la societat comunista". D'altra banda, observeu que aquesta "norma" no significa que el dèficit fiscal, expressat com percentatge del PIB, sigui igual a la diferència dels percentatges de renda i població de Catalunya respecte el total d'Espanya com a vegades s'ha aplicat erròniament.

22.- Sobre els "valors de les esquerres" vegeu Josep M. Vegara a l'opinió de la FRC, 1er. de juliol de 2013. http://www.fcampalans.cat/uploads/activitats/pdf/Lopinio_27.pdf

perquè el finançament autonòmic és només una part, i no precisament la més important, de la despesa de l'Estat a Catalunya²³. Per definició, un dèficit fiscal menor no significa necessàriament que la Generalitat tingui més diners; podria ser degut a que els ajuntaments reben més transferències del govern central o que (seguint el mètode del flux monetari) disminueix perquè la Comissió Nacional del Mercat de Telecomunicacions es trasllada de Madrid a Barcelona com va fer el govern Zapatero. Massa sovint CiU i ERC confonen la Generalitat – dministració– amb Catalunya –conjunt de tot el territori i la seva gent. En realitat, la qüestió del finançament autonòmic és massa important com per limitar-la a l'àmbit d'un saldo fiscal final, i per tant no crec que, en la situació actual, la Generalitat defensi els interessos de Catalunya inhibint-se de participar en la discussió que tot just ha començat a Espanya ara mateix. Però això és un altre tema.

Com assenyalava Antoni Castells ja fa temps²⁴, “el que és important és posar-se d'acord sobre les regles del joc. És a dir sobre quins han de ser els patrons distributius dels impostos i de la despesa. La falta de claredat en discutir i acceptar aquestes regles del joc fa que moltes vegades la discussió es desplaci cap els resultats.” De fet, la fixació en els resultats fa que es posi l'accent en la comparació entre territoris, però no s'avanci mai per posar a debat els principis, els criteris i les regles que se'n deriven. I el primer que cal fer per poder arribar a un consens estable és separar els diferents debats que es superposen: el del finançament autonòmic, el de la defensa de l'estat del benestar, el de la solidaritat, el del creixement i el de la cohesió territorial.

Cap estat, sigui unitari o federal pot defugir el debat sobre els nivells de redistribució personal i cohesió territorial que vol i pot assolir, i les polítiques que se'n deriven. Ambdós aspectes estan relacionats entre sí, però en un estat de tipus federal les interrelacions són més complexes perquè la organització federal d'un estat és la organització del repartiment del poder polític, no només del poder administratiu i de gestió.

Ara bé, per arribar a un consens cal que els lligams entre ciutadans siguin prou forts com per sentir-se part d'una mateixa realitat política i han de tenir prou confiança en el govern central en que actuarà en interès i benefici de tots. És prou evident que ambdues condicions es troben molt debilitades a Catalunya ara mateix.

Per tornar al començament: no crec que els partidaris de la independència de Catalunya la vulguin construir sobre falsedats. Però la versió simple (i una mica vergonyant) de la qüestió de les balances fiscals, que molta gent ha fet seva, i que és la que l'actual govern de la Generalitat ha contribuït a difondre, és una (triple) qüestió diferent que es resumeix en: a) “Espanya ens “roba” cada any 16.000 milions d'euros”, del que se'n dedueix que: b) si no hi hagués aquest dèficit fiscal la Generalitat no hauria de fer retallades i c) si fóssim independents no hi hauria problemes econòmics perquè tindríem aquests 16.000 milions d'euros a disposició.

La primera afirmació, a més de ser falsa és, com a mínim, tant incorrecte com la que diu si Catalunya (o qualsevol altre país) és solidària o no. No confondre els pecats i virtuts individuals amb les situacions i condicionants col·lectius és important per saber on som i prendre decisions polítiques (i per tant col·lectives) fonamentades.

Les altres dues són simplement falses, tot i que es repeteixin contínuament. Més val que en siguem conscients i pensem en les conseqüències.

23.- Per exemple, en el 2010, segons la Generalitat, la despesa en pensions a Catalunya (uns 17.900 milions d'€) suposava un 40 % de la despesa del govern central a Catalunya, mentre que el pes de les transferències per finançament autonòmic no arribava al 15 % (6.640 milions) i el subsidi d'atur al 14 % (6.170 milions). (Les tres xifres de despesa són les mateixes pels dos mètodes d'estimació de la balança fiscal).

24.- Castells. A. (1998)

Annex. Una mica de metodologia

a) Les dues cares de la despesa pública

Bàsicament hi ha dues maneres d'enfocar l'anàlisi de la incidència territorial dels impostos i les despeses públiques. En el cas dels impostos, els dos mètodes donen resultats numèrics bastant semblants, i hi ha consens teòric sobre la similitud del seu significat econòmic, que s'acosta molt al del pagament en diners de les persones sobre les que recau directa –o indirectament– l'impost.

La principal diferència en el resultat numèric, però també en el seu significat econòmic, es dona en el cas de la incidència territorial de la despesa. La despesa pública té sovint un doble caràcter: d'una banda, serveix per donar, fora del circuit del mercat, uns béns i serveis específics als ciutadans (educació, vigilància, justícia, representació exterior...), i d'una altra banda, és el pagament pels inputs (treball i altres) que permeten la producció d'aquests béns i serveis. La localització territorial dels perceptors del pagament i la dels receptors del servei és, en alguns casos, clarament diferent.

A efectes pràctics del càlcul numèric, cap dels dos enfocaments pot ser del tot estricte en el seu plantejament teòric i finalment la diferència quantitativa important es concreta en la despesa destinada a la producció del que els economistes en diem "béns públics no divisibles" (o sigui aquelles despeses o serveis de les quals tots –sense excepció– en som receptors tant si ho volem com si no), com ara els serveis de defensa, la vigilància de les centrals nuclears, la gestió de l'espai aeri o la Casa del Rei; altres serveis són en part territorials i en part també "béns públics": com ara grans infraestructures com la xarxa de l'AVE o les autopistes. Exemple: puc calcular la despesa territorial del ministeri de Defensa a Catalunya fent un capmàs i repartint tota la despesa segons la població –tots ens en "beneficiem per igual" (mètode del flux del benefici)- o puc calcular els sous i salaris i altres despeses i inversions que el ministeri de defensa fa directament a Catalunya (l'acadèmia de Talarn, el castell de Figueres, la caserna del Bruch....) perquè el que vull considerar és la despesa directa que es materialitza efectivament en el territori (mètode del flux monetari).

Aquest doble enfocament prové dels treballs de Selma Mushkin del 1956 i 1957 quan es pregunta sobre la distribució territorial dels impostos i les despeses del govern federal dels EE.UU i proposa dos enfocaments conceptuals diferents per poder cobrir els dos aspectes principals lligats a l'anàlisi de la incidència regional de les despeses públiques. I és adoptada per la major part de la "literatura acadèmica" que s'ha ocupat d'aquests temes. Els dos enfocaments responen a preguntes diferents, no són respostes diferents a una mateixa pregunta! No hi ha, o no hi hauria d'haver, confusió al respecte.

El mètode del flux monetari és més fàcil i directe d'aplicar –sempre que hi hagi informació pressupostària adequada²⁵- i la seva interpretació econòmica també és més simple perquè s'apropa al impacte econòmic directe generat per l'activitat pressupostària del sector públic en un territori concret. Algunes referències del flux monetari poden ser la presentació de la liquidació del pressupost de la Unió Europea des de la òptica territorial dels seus estats membre²⁶, o quan el Govern Federal dels Estats Units publica (per mandat legal i des del 1983) la distribució de la despesa federal entre els seus 51 estats, 3.033 "counties" i més de 35.000 "municipalities".²⁷

En canvi, el mètode del flux del benefici necessita hipòtesis més arriscades²⁸ que permetin

25.- De fet, a Espanya, no es va poder començar a aplicar el mètode del flux monetari fins després del 1986 perquè aquest és el primer any que comença a existir informació mínimament adequada per al seu càlcul, en base al SICOP (Sistema d'Informació Comptable del Pressupost).

26.- http://www.europarl.europa.eu/swf/eu_budget/fin_report_11_data.pdf

27.- <http://www.census.gov/prod/2011pubs/cfr-10.pdf>

28.- El mètode del flux del benefici necessita hipòtesis que permetin passar d'unitats subjectives d'augment de benestar (de les persones que es beneficien del servei rebut) a unitats monetàries d'augment de renda, en el

“valorar” en diners l’augment de renda derivat d’un servei públic rebut, per poder-la comparar amb la disminució de renda derivada del pagament dels impostos, i la dificultat a efectes de càlcul es concentra precisament en la valoració dels serveis públics indivisibles o béns públics en sentit econòmic, com el de defensa que acabo d’explicar. La interpretació econòmica dels resultats obtinguts pel mètode del beneficiari s’apropa doncs al del càlcul del “valor” per a les persones dels béns i serveis rebuts de l’acció pressupostària del govern central a canvi dels impostos pagats.

En qualsevol cas, i a efectes del resultat numèric, una part important de la despesa de l’estat són transferències directes a les persones o als governs territorials i no hi ha dubtes sobre la seva territorialització, que es manté sigui quin sigui el enfocament emprat. En els altres casos (com ara les grans inversions, la defensa o els serveis centrals) cal utilitzar un indicador de incidència, com la població o el PIB o altres, i de fet l’elecció del indicador pot ser tant o més important que el propi mètode. Per exemple, una despesa pública que ha augmentat bastant aquests darrers anys és la despesa per interessos del deute²⁹, que ha passat de 15.500 milions d’€ el 2006 a 19.640 el 2010 i gairebé el doble (38.600 milions d’€) en el pressupost de 2014; per tant el indicador utilitzat per estimar la seva incidència a Catalunya (la població, el PIB, o altres), influeix significativament en el resultat final. De fet, en la mesura que canvia la importància relativa d’un tipus de despesa, la elecció del seu indicador de imputació pot arribar a dominar els canvis en el resultat final de la balança fiscal.

b) Què es considera despesa pública?

No tot el que fan les administracions públiques cau dins l’àmbit analitzat. Si a una banda de la balança hi ha els impostos, a l’altra ha d’haver-hi allò que es finança amb impostos. A efectes pràctics, s’inclou tot el que es considera “administració pública” dins el Sistema Europeu de Comptes (SEC) que comprèn l’Estat, els seus organismes autònoms, agències i altres organismes públics i la Seguretat Social, justament per la raó de que es financen amb impostos. I per això no s’inclouen les operacions financeres³⁰. Tanmateix, a Espanya s’han inclòs algunes empreses públiques que no són considerades com administració pública en el SEC perquè obtenen els seus recursos majoritàriament de les operacions comercials o financeres, però que en el cas d’Espanya fan despeses d’inversió en infraestructures públiques molt significatives, com és el cas de ADIF (inversions ferroviàries), AENA (aeroports), ports, empreses públiques del cicle de l’aigua i altres.

També cal tenir en compte el tractament que es dona als fluxos financers entre Espanya i la Unió Europea, sobre els quals no hi ha informació total i complerta. En general s’exclouen del còmput tots els fluxos directes i coneguts (com ara els fons estructurals o l’aportació directe d’Espanya al pressupost comunitari), però això significa que hi ha una part (segurament petita) dels ingressos i les despeses de l’estat imputats a Catalunya que, en sentit estricte, correspondrien a la UE.

ben entès que la valoració en termes de renda del benefici derivat del propi objecte de la despesa – els béns i serveis públics rebuts – depèn de les preferències individuals, que el poden valorar fins i tot de manera negativa. L’exemple típic és de nou el cas de la defensa, que probablement algunes persones considerarien no un “benefici” sinó un “sacrifici”. De tota manera, a efectes pràctics, no teòrics, és acceptable considerar que la despesa pública segueix les preferències del conjunt de les persones tal com són democràticament representades en els seus Parlaments.

29.- La inclusió o no dels interessos del deute en la despesa a repartir territorialment, ha estat també objecte de debat teòric. A Espanya la despesa per interessos han estat inclosa en els treballs publicats per la Generalitat i el Ministeri d’Economia.

30.- Són les reflectides en els capítols 8 i 9 dels pressupostos de les Administracions Públiques

Referències citades (llibres i documents)

Bel, Germà (2013) "Anatomia d'un desengany". Edicions Destino. Barcelona

Castells, A. Barberán, R. Bosch, N. Espasa, M. Rodrigo, F. y Ruiz-Huerta, J. (2000) "Las balanzas fiscales de las Comunidades Autónomas (1991-1996). Análisis de los flujos fiscales de las Comunidades Autónomas con la Administración Central". Ariel, Barcelona

Castells, A.(1998) "Les relacions fiscals de Catalunya amb Espanya: algunes reflexions en el context europeu". A "Catalunya i Espanya. Una relació econòmica i fiscal a revisar". Òmnium Cultural i Edicions Proa.

Col·legi d'Economistes de Catalunya (2014) "Economia de Catalunya. Preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència". Editorial Profit, Barcelona

Cucarella, V. Robledo J.C., Serrano, L. (2007) "El Stock y los servicios del capital en España y su distribución territorial (1964-2005) Nueva metodología". Directores del estudio: M. Mas, F. Pérez y E. Uriel. Vegeu també la nova monografia que amplia el període d'estudi: "Inversión y stock de capital en España (1964-2011)" Fundación BBVA, Bilbao. <http://www.fbbva.es/TLFU/tlfu/esp/home/index.jsp>

Generalitat de Catalunya, Departament d'Economia i Finances, i Institut d'Estudis Autònoms (1997) "La balança de pagaments de Catalunya. Una aproximació als fluxos econòmics amb la resta d'Espanya i l'estranger (1993-1994)"

Generalitat de Catalunya, Departament d'Economia i Finances (2009) . Monografies núm. 10 "Metodologia i càlcul de la balança fiscal de Catalunya amb l'Administració central 2002-2005".

Generalitat de Catalunya, Departament d'Economia i Coneixement (2012) . Monografies núm. 14 "Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central 2006-2009"

Generalitat de Catalunya, Departament d'Economia i Coneixement (2013). "Resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central any 2010". [http://www20.gencat.cat/docs/economia/70_Economia_SP_Financament/arxius/05%2021%20Balan%C3%A7a%20fiscal%202010c%20\(llarg\).pdf](http://www20.gencat.cat/docs/economia/70_Economia_SP_Financament/arxius/05%2021%20Balan%C3%A7a%20fiscal%202010c%20(llarg).pdf)

Instituto de estudios Fiscales (2006) (Comisión de expertos sobre metodología para la elaboración de las balanzas fiscales de las regiones españolas). "Informe sobre metodología de cálculo de las balanzas fiscales". Presentado ante la Comisión de Economía y Hacienda del Senado el 27 de septiembre de 2006

IVIE (2011) Pérez Garcia, F. (i altres) "Las diferencias regionales del sector público español". Fundación BBVA, Bilbao

Ministerio de Economía y Hacienda. Secretaría de Estado de Hacienda y Presupuestos. Instituto de Estudios Fiscales, (2008). "Las balanzas fiscales de las comunidades autónomas españolas con las administraciones públicas centrales 2005". Madrid.

Montasell, Gerard i Sánchez, Esther (2012) "Comparació internacional de les balances fiscals de les regions amb el sector públic central: una anàlisi de l'efecte redistributiu" Papers de Treball 1/2012, Any XII, Generalitat de Catalunya, Departament d'Economia i Coneixement.

Mushkin, Selma J. (1957) "Distribution of federal expenditures among the states". Review of Economics and Statistics, vol 39, núm. 4

Vilalta, M. (2012) "Balances fiscals. Metodologia, resultats i elements per un debat". Al blog del Institut de Dret Públic de Barcelona del 19 de desembre de 2012. <http://idpbarcelona.blogspot.com.es>